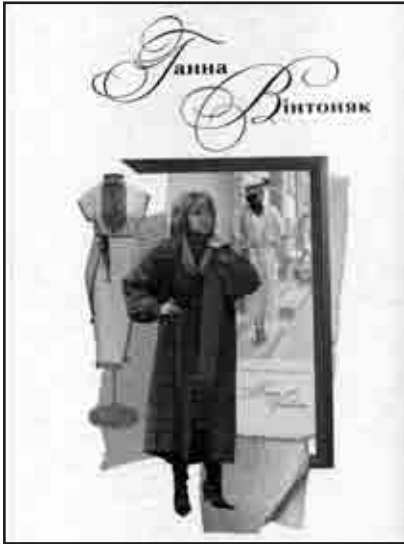

РЕЦЕНЗІЇ

**ГАННА ВІНТОНЯК.
АЛЬБОМ. (АВТОР
ВСТУП. СТ., УПОРЯДНИК
О.НИКОРАК. – ЛЬВІВ:
ІНСТИТУТ НАРОДОЗНАВСТВА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
НАУК УКРАЇНИ, 2011. – 208 с.**

Поява книги-альбому, присвяченого творчості Ганни Вінтоняк, непересічна видатна подія в художньому житті України. У цьому виданні щасливо поєдналася творчість двох талановитих особистостей – народної художниці Ганни Вінтоняк і дослідниці українського

народного та декоративного мистецтва доктора мистецтвознавства Олени Никорак, яка є керівником проекту, автором вступної статті та упорядником цього престижного видання. Та особливо зворушливим є те, що Ганна Вінтоняк і Олена Никорак щонайближчі землячки: обидві походять з Гуцульщини, народилися у Космачі, багатому на народні таланти й народне мистецтво гуцульському селі. Обидві зростали в природному середовищі краси гірського краю та народної творчості, яка завжди була тут умовою життєзабезпечення і способом життя горян, обидві з дитинства засвоїли традиції, народного мистецтва, особливо художнього ткацтва, яке тут здавна було традиційним заняттям жінок. Саме це стало основою їх творчої співпраці і запорукою успіху видання книги.

Зі знанням справи висвітлює всі етапи творчого доробку художниці, глибоко проникаючи, в особливості її творчої манери в галузі ткацтва та оцінюючи сміливість художниці у пошуках свого почерку в новій для неї справі – моделювання

одягу. На сторінках альбому розкривається вся багатогранна діяльність Ганни Вінтоняк – видатної художниці, яка уславила мистецтво України в усьому світі. Автор альбому відзначає, що Г. Вінтоняк з 1980 р. – учасниця 45 міжнародних, 13 всесоюзних, 23 республіканських та 18 всеукраїнських художніх виставок, 27 персональних виставок. Її твори зберігаються в Музеї декоративного мистецтва в Москві, в найбільш престижних художніх музеях України – у Києві, Львові, Коломиї, Івано-Франківську. Окрім того вони є окрасою приватних збірок колекціонерів Німеччини, Італії, Австралії, Канади, США, Чехії, Словаччини, Японії тощо. Така широка географія присутності творів Ганни Вінтоняк-свідчення її високого таланту і значного внеску у розвиток декоративного мистецтва України.

Як підкреслює автор книги, з багатої колекції творів Ганни Вінтоняк до альбому увійшла лише незначна частка мистецького доробку художниці. Це колекція творів, яка зберігається в Національному музеї народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського, а також моделі, що є власністю художниці і зберігаються у її колекції. Це роботи від перших моделей 1980-х рр. до сучасних виробів, створених у 2010 р. Саме ці роботи якнайкраще висвітлюють найвизначніші досягнення авторки за тридцять років праці і її внесок в історію декоративного мистецтва України ХХ – ХХІ століття.

На сторінках книги Олена Никорак дає детальну характеристику творчості художниці, виявляє початок її творчості, мистецьке середовище і творче коріння в якому формувався талант майбутнього майстра художнього ткацтва і моделювання. Адже 1970 – 1980 рр. характерні активним зверненням художників до багатої спадщини народного мистецтва в першу чергу ткацтва, вишивки. Саме в цей час до народних традицій вбрання звертаються художники, які працюють в системі художніх промислів та будинків моделей. За зразок правила твори видатних мисткинь ще 1930-х рр. – Олени та Ольги Кульчицьких, твори її сучасників – Ганни Герасимович, Марії Федорчак-Ткачової, Марти Токар та Михайла Біласа. Свою діяльність Ганна Вінтоняк розпочинає з уважного вивчення народного вбрання, особливостей його крою, доповнень та оздоблення. В тому й полягає “секрет” її праці, а створені нею моделі одягу, в яких колір, сучасний

крій, оздоблення органічно творять художню єдину цілість. Вже перші роботи – жіночі сукні “Ватра” (1981), “Карпатська осінь” (1980), “Морозяний день” (1978), “Червона калина” (1981), “Говерла” (1980) виявляють художницю, яка наповнює свої твори глибоким образним змістом. В 1970 – 1980-х рр. Ганна Вінтоняк працювала майстром художньої вишивки і ткацтва в Чернівецьких, а у 1980 – 1990 рр. – Косівських художньо-виробничих майстернях. За цей період вона створила чимало зробила зразків вишитих чоловічих і жіночих сорочок, блуз, тканих запасок, опинок. Особливо, як відзначає автор книги, виділяються твори, виконані завдяки інтерпретації народних традицій таких етнографічних регіонів як Гуцульщина, Покуття, Опілля, Поділля, Буковина. Найбільша заслуга майстрині полягає у виявленні краси тканини, власноруч виготовленої. Згідно із задумом художниця продумує елементи оздоблення її вбрання – пухнасті круглі кульки “помпони”, яскраві китиці, переплетені в кілька рядів пояси.

Значних успіхів досягла майстриня у виготовленні моделей одягу з розрідженої однотонної сірувато-білої серпанкової тканини, в яких основна увага зосереджена на контрастних до загального тла орнаментальних мотивах, що підкреслюють декоративний задум (жіночі сукні “Дарунок матері”, “Графіка”, “У Карпатах”). Нові грані творчості художниці розкрилися у створенні вовняних пальто, виготовлених з м’якого однотонного білого сукна з оздобленням у вигляді рельєфних орнаментів, створених різновидами саржевого переплетіння (пальто “Пісня”, “Молодичка”, “В горах”). Знавець традиційного ткацтва, Олена Никорах дає глибокий мистецтвознавчий аналіз кожній роботі художниці, фахово проникає в суть її творчих шукань і експериментів, підкреслюючи, що творчість Ганни Вінтоняк – “це живий струмінь у потужному руслі традиційного мистецтва України”.

Дуже тепло і зворушливо пише авторка і про родинне коло художниці, яке надавало їй потужних імпульсів до творчості. Зокрема, її батько – Книшук Григорій Петрович був відомим майстром, мати – Параска Василівна з малечку пряла нитки з конопель, вовни, снувала пряжу, ткала і білила полотна. Вона мала, як зазначає авторка, вишуканий естетичний смак і майстерність у тканні і вишиванні одягу, створенні прикрас до

них. Вона виробляла “взористі” верети, рушники, скатерки. Але особливий внесок в галузі ткацтва зробив чоловік Ганни Михайлівни – Дмитро Вінтоняк. Він не лише життєва опора художниці, а в першу чергу наставник і помічник в галузі ткання. Маючи високий естетичний смак, він майстерно виготовляв тканини для сучасного вбрання за народними мотивами, розробив і удосконалив ткацький верстат, який створює широкі можливості для ткання різними техніками саржевого і перебірного переплетіння.

Свій художній хист модельєра Ганна Вінтоняк передала своїй дочці – Галині, знаному художнику модельєру та онукам.

Розробка сучасних моделей одягу, заснованих на переосмисленні надбань народного вбрання, і в першу чергу народної вишивки, ткацтва основа мистецьких устремлінь Ганни Вінтоняк сьогодні. На початку XXI ст. вона не знижує своєї творчої активності і демонструє цілком новаторські ди-зайнерські твори, які репрезентують найвизначніші досягнення авторки в галузі професійного декоративного мистецтва. Твори 2000 – 2010 рр. – це органічне поєднання оновлених традицій художнього ткацтва, вишивки та сучасного моделювання одягу. Найбільша заслуга Ганни Вінтоняк полягає у розробці структури і фактури тканин – лляних, конопляних, вовняних та змішаних з різних волокон пряжі, найчастіше спрядених вручну. Саме це дозволило по-ново-му осмислити і значно удосконалити засоби досягнення художньої виразності сучасного вбрання, органічно оздобленого вишивкою, з ансамблевим творенням аксесуарів. Прикладом слугують ансамблі одягу “Весільна пара” (2003), “Щаслива мить” (2010), чоловічі сорочки “Мої дороги”, “Для нареченого” (2005), жіночі блузи “Коромисло”, “Літо” (2009) та ін.

Такий глибокий аналіз доробку художниці на всіх етапах її творчого шляху могла зробити, мабуть, тільки Олена Никорак. І не лише тому, що вона зростала разом з художницею і обидві досі не розлучаються з Космачем, де живуть їхні родичі. Авторка альбому присвятила своє життя науковому вивченню народної творчості, наполегливо працювала, досконало опановуючи цю розкішну галузку української національної культури. По праці – і результат.

Доктор мистецтвознавства, етнолог, вона є автором понад 190 ґрунтовних наукових статей з теорії і практики народного

мистецтва, співавтор 20 колективних видань, підручників посібників, капітальних монографій з історії українського ткацтва, ліжникарства, килимарства, вишивки. Це в першу чергу такі як “Сучасні художні тканини Українських Карпат” (К., 1988), “Українська народна тканина XIX – XX ст.: Типологія, локалізація, художні особливості” (Львів, 2004).

Слід відзначити високохудожнє оформлення альбому, вдалий його макет Надії Солодкої. Слід окремо відзначити фото Тараса Гіппи, які є художніми портретами, і дуже вдало демонструють моделі одягу. Альбом доповнюють фото краєвидів, які передають і красу Карпат, те природне оточення, що зачаровує Ганну Вінтоняк спонукає до нових творчих задумів.

Тетяна КАРА-ВАСИЛЬЄВА,
доктор мистецтвознавства,
член-кореспондент НАМУ